ROUTE
EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL
ISSN: 2148-5518

Volume 11, Issue 4, July 2024, p. 78-90

Article Information

Article Type: *Research Article*

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3563

ArticleHistory:
Received
10/06/2024
Accept
22/07/2024
Available online
23/07/2024

EXAMINATION OF POSTGRADUATE THESES AND ARTICLES ABOUT THE EMOTIONAL LABOR IN EDUCATION

EĞİTİMDE DUYGUSAL EMEK KONUSUNU YAZAN MAKALE VE LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ[1]

Mukaddes Eröz[2]

Abstract

This study aimed to examine postgraduate theses and articles written on emotional labor in education through identified variables. In the study, 21 postgraduate theses were obtained from the Higher Education Council Thesis Center, and 9 articles were found via Google Scholar and analyzed. When the theses and articles written on emotional labor in education between 2010-2024 were examined, it was observed that the most studies were conducted in 2019. Furthermore, the samples of theses and articles generally consisted of teachers. The researches were mostly preferred quantitative methods. Despite the studies on emotional labor in education, it can be said that more research is needed.
Keywords: Emotion, emotional labor, emotional labor in education, education

Özet

Bu çalışma, eğitimde duygusal emek konusunda yazılan lisansüstü tezlerin ve makalelerin belirlenen değişkenler aracılığı ile incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, kullanılan 21 adet lisansüstü tez Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi, kullanılan 9 adet makale de Google Akademik aracılığı ile bulunmuştur ve analiz edilmiştir. 2010-2024 yılları arasında eğitimde duygusal emek konusunda yazılan tezler ve makaleler incelendiğinde, en çok çalışmanın 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Ayrıca tez ve makalelerin örneklem gruplarını genellikle öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmalardaki yazarlar çoğunlukla nicel yöntemler tercih edilmiştir. Eğitimde duygusal emek konusunda çalışmalar bulunmasına rağmen, daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Duygu, duygusal emek, eğitimde duygusal emek, eğitim

[1] Bu makale yazarın Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen Dönem Projesinden uyarlanmıştır.

[2] Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Kdz. Ereğli, Zonguldak, Türkiye. mukaddeseroz@gmail.com, ORCID: 0009-0004-3461-3750.

Giriş

Duygusal emek kavramı, bir kişinin bilinçli çalışma süreci sırasında iç dünyasında ortaya çıkan izlenim olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, örgütsel davranış ve alt disiplinlerinin merkezinde bulunan bir konudur. Kaynaklar, duygusal emeğin diğerlerine etkilerini vurgular ve bunu, diğerlerini anlama, onlarla empati kurma ve onların duygularını kendi duyguları gibi hissetme çabası olarak tanımlar (Basım & Begenirbaş, 2012, s. 78).

Bilim ve teknolojideki ilerlemeler, çalışan refahını ve hizmet sektörünü etkilemiştir. Duygusal emek, çalışanların işlerine yansımaktadır. Organizasyonlar, çalışanlarının duygularını yönlendirmeye önem vermektedir (Aksoy Kürü & Kayış, 2020, s. 2012). Bu bağlamda, duygular, iş yaşamında önemli olup, organizasyonel başarıya katkıda bulunur. İnsan odaklı işlerde, çalışanların duygularını kontrol etmeleri beklenir. 1960'larda işyerinde göz ardı edilen duyguların, günümüzde organizasyonel süreçlerdeki önemi vurgulanmaktadır (Çoruk, 2014, s. 80). Türkiye ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalar, derin duygusal çaba harcayan çalışanların psikolojik sağlıklarının olumsuz etkilendiğini, yüzeysel çaba harcayanların ise iş memnuniyetlerinin düşük olduğunu göstermektedir. Ancak, duygusal iş yükünün iş-aile dengesi üzerindeki etkisi belirsizdir. Ayrıca, otel çalışanlarının hizmet kalitesi algısı üzerinde duygusal iş yükünün etkisi bulunmamıştır (Savaşkan & Göktaş Kulualp, 2019, s. 819). Akademik kaynaklar, organizasyonların en değerli varlıklarının insanlar olduğunu ve onların anlaşılmasının önemli olduğunu belirtir. Zeka ve duygular, bireylerin tutum ve davranışlarını etkiler. Hizmet sektöründe çalışanların tutumları sosyalizasyon ve eğitimle geliştirilebilir, ancak kişilik özelliklerine bağlıdır. Araştırmalar yine göstermektedir ki kişiliğin duygusal emek üzerine etkisi oldukça belirgindir (Begenirbaş & Yalçın, 2012, s. 48).

Akademik kaynaklar, organizasyonların en değerli varlıklarının insanlar olduğunu ve onların anlaşılmasının önemli olduğunu belirtir. Zeka ve duygular, bireylerin tutum ve davranışlarını etkiler. Hizmet sektöründe çalışanların tutumları sosyalizasyon ve eğitimle geliştirilebilir, ancak kişilik özelliklerine bağlıdır. Araştırmalar, duygusal emeğin kişilikle belirlendiğini göstermektedir (Begenirbaş & Yalçın, 2012, s. 48). Duygular, insan davranışlarını ve işyerindeki başarıyı etkiler. Duygusal emek, iş görevlerinin ötesinde duyguların ifade edilmesidir ve mesajın algılanmasını etkiler. Kurumsal liderler, duygusal emek eğitimi vererek üretkenliği artırabilirler (Göktaş Kulualp & Sarı, 2018, s. 1168).

Duygu Kavramı

Duygu kavramı, M.Ö. 500'de Heraklitus tarafından tanımlanmış, Aristo'nun sınıflandırmasıyla gelişmiştir (Özgün, 2015, s. 3). 19. ve 20. yüzyılda duyguların davranışlara etkisi üzerine araştırmalar artmış, sosyal ve iş hayatındaki rolleri incelenmiştir (Göktaş Kulualp & Sarı, 2012, s. 1168; Karakaş vd., 2016, s. 178).

Duygusal Emek Kavramı

Duygusal emek, çalışanların iş yerinde belirli duygusal ifadeleri sergilemelerini gerektiren bir kavramdır. Arlie Russell Hochschild'ün "The Managed Heart" kitabında incelenmiş, özellikle hizmet sektöründe çalışanların gerçek duygularını değil, iş gereksinimlerine uygun duyguları göstermeleri gerektiğini açıklar (Özgün, 2015, s. 8). Bu, müşteri memnuniyeti sağlamak ve kurum imajını korumak için duygusal performansın yönetilmesini içerir (Çoruk, 2014, s. 80).

Sanayi Devrimi'nde duyguların subjektif olduğu düşünülürken, hizmet sektörünün yükselişiyle duyguların yönetiminin organizasyonlara olumlu etkileri fark edilmiştir (Erken, 2016, s. 11). Hochschild, duygusal emeğin ticari bir değer

olduğunu ve işyerinde alınıp satılabilir bir kaynak olarak kabul edildiğini göstermiştir (Köksel, 2009, s. 5).

Duygusal emek, çalışanların müşteri memnuniyeti ve uyum sağlamak için duygularını kontrol etmeyi ve belirli duyguları ifade etmeyi içerir (Aksoy Kürü & Kayış, 2020, s. 2214). Bu süreç, çalışanların ruhsal ve bedensel sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabilir, bu yüzden duygusal destek önerilmektedir (Kılınçoğlu, 2023, s. 17).

Duygusal Emek Yaklaşımları

Duygusal emek kavramı birçok araştırmaya konu olmuş ve farklı yaklaşımlarla incelenmiştir. Hochschild, bu kavramı üç boyutta ele alarak, iletişim becerileri ve duyguların yönetilmesi üzerine odaklanmıştır. Duygusal ifadeleri yüzeysel ve derinlemesine davranışlar olarak sınıflandırmıştır (Başaran, 2018, s. 55-57; Sandıkçı, 2021, s. 6).

Ashforth ve Humphrey, duygusal emeği uygun davranışların sergilenmesi olarak tanımlamış ve davranışların müşterilerde bıraktığı izlenime vurgu yapmıştır. Samimi duyguları içsel olarak sergilenen doğal davranışlar olarak eklemiştir (Savaş, 2012, s. 50; Göç, 2017, s. 18; Cingöz, 2018, s. 27-29).

Morris ve Feldman, duygusal emeği örgütlerin istediği duyguları yansıtma çabası olarak tanımlamış ve sergilenen duyguların sıklığı, çeşitliliği, kurallara dikkat ve duygusal çelişki boyutlarını incelemiştir (Çakmak, 2018, s. 48-53).

Grandey, önceki yaklaşımları sentezleyerek duygusal emeği duyguların düzenlenmesi süreci olarak tanımlamış ve bu süreci öncül odaklı ve tepki odaklı olarak ayırmıştır. Duygusal emeğin uzun vadede bireysel ve kurumsal sonuçları olduğunu belirtmiştir (Kaçamak, 2019, s. 23-26).

Eğitimde Duygusal Emek

Eğitimde duygusal emek, öğretmenlerin öğrencilerle empati kurarak ve duygusal ihtiyaçlarını anlayarak iletişim kurmalarını ifade eder. Bu, öğrenci-öğretmen bağlarını güçlendirir, öğrenci motivasyonunu ve katılımını artırır, pozitif sınıf atmosferi oluşturur ve öğrenci başarısını teşvik eder (Kılınçoğlu & Göksoy, 2024, s. 343).

Öğretmenlerin veliler ve öğrencilerle etkileşimde bulunurken duygusal emek kullanmaları, motivasyonlarını ve iş doyumlarını artırabilir (Polatkan, 2016, s. 3). Duygusal uyum, kurum kültürüne, yapısal özelliklere ve eğitimcinin cinsiyetine göre değişir. Eğitimcilerin büyük sınıflar, düşük maaşlar ve profesyonel gelişim eksikliği gibi zorluklarla başa çıkarken duygularını düzenlemeleri gereklidir (Alemdar, 2019, s. 74).

Eğitimde duygusal emek, öğrenci ilgisini çekmek ve onları etkilemek için önemlidir. Öğretmenlerin yüz ifadeleri, jestler ve göz teması bu süreçte rol oynar (Begenirbaş & Yalçın, 2012, s. 70). Öğretmenlerin duygusal dengeyi koruyarak çatışmaları çözme yetenekleri iş tatminini ve performansını artırır (Akkaya, 2023, s. 22).

Eğitimde duygusal emek, öğretmenlerin duygularını düzenlemeleri ve yansıtmalarını gerektirir. Bu, olumsuz davranışlardan kaçınmalarını ve zor durumlarda sakin kalmalarını sağlar (Alev & Bozbayındır, 2018, s. 1790). Türkiye'de yapılan bir araştırma, merkezi bölgelerdeki öğretmenlerin daha fazla duygusal emek gösterdiğini, kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha fazla duygusal emek sergilediğini ve özel okullardaki öğretmenlerin kamu okullarındaki meslektaşlarına göre daha fazla duygusal emek harcadığını ortaya koymuştur (Aydın, 2016, s. 272-273). Bir diğer araştırma, kadınların duyguları yönetmede

daha etkili olduğunu, ancak erkek öğretmenlerin daha yüksek duygusal emek düzeyleri sergilediğini göstermiştir. Kişisel faktörlerin (evlilik durumu, yaş) duygusal emek üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı, ancak daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Ceylan, 2017, s. 129-130).

Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, 2010-2024 yılları arasında duygusal emek ile ilgili yazılan makaleler ve lisansüstü tezlerin çeşitli parametrelere göre incelenmesi ve incelenen çalışmaların istatistiklerinin gösterilmesidir. Bu, duygusal emek kavramının eğitim alanındaki etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Yöntem

Bu çalışma, duygusal emek konusunda yazılan lisansüstü tezler ve makalelerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Veri Kaynağı

Bu araştırmanın evrenini, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde yer alan eğitimde duygusal emek konulu tezler ve Google Akademik'te bulunan eğitimde duygusal emek konulu makaleler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında incelenmek üzere, eğitimde duygusal emek anahtar kelimesi ile yirmi bir lisansüstü teze ve dokuz adet makaleye ulaşılmış ve incelenmiştir.

Veri Toplanması ve Analizi

Tezler, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde, arama bölümüne "eğitimde duygusal emek" anahtar kelimesi yazılarak aratılmış olup, çıkan yirmi bir adet ilgili tezin (Tamamının erişim izni vardır) ve aynı anahtar kelime kullanılarak Google Akademik' de bulunan dokuz adet makalenin incelenmesiyle oluşan doküman analizi şeklinde meydana gelmektedir. Bu çalışmada, hem tezlere ait bulgular hem de makalelere ait bulgular analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin sayısal olarak ifade edilmesi için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma soruları ışığında analiz edilen 2010-2024 yılları arasında yazılan 21 adet lisansüstü eğitim tezi ve 9 adet makaleye ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Lisansüstü (f)	%
2023	1	4
2021	1	4
2020	1	4
2019	8	38
2018	5	23
2017	2	9
2016	1	4
2015	2	9
Toplam	21	100

Tablo 1' de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, en çok tez çalışmasının 8 adet (%38) ile 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Bu yılı, yapılan 5 adet (%23) çalışma ile 2018 yılı takip etmektedir. 2015 ve 2017 yıllarında

yapılan 2 adet (%9) ve 2016, 2020, 2021 ve 2023 yıllarına ait 1'şer adet (%4) çalışma bulunmaktadır. Tabloya bakıldığında yoğun olarak lisansüstü tez yazılan yılların 2017-2019 yılları olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Makale (f)	%
2021	1	11
2020	1	11
2019	1	11
2018	2	22
2015	1	11
2013	1	11
2012	2	22
Toplam	9	100

Tablo 2' de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, en çok tez çalışmasının 2'şer adet (%22) ile 2012 ve 2018 yıllarında olduğu görülmüştür. 2013, 2015, 2019.2020 ve 2021 yılında ise yazılan 1'er adet makale bulunmaktadır.

Tablo 1. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Lisansüstü (f)	%
Ankara Üniversitesi	1	4
Ardahan Üniversitesi	1	4
Atatürk Üniversitesi	1	4
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	1	4
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	4
Düzce Üniversitesi	1	4
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2	9
Fırat Üniversitesi	1	4
Gazi Üniversitesi	1	4
Gaziantep Üniversitesi	1	4
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1	4
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	4
Marmara Üniversitesi	2	9
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	4
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	4
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	4
Uşak Üniversitesi	1	4
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	4
Zirve Üniversitesi	1	4
Toplam	21	100

Tablo 3 incelendiğinde, duygusal emek konusunda yapılan tez çalışmalarında en çok çalışmayı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi 2'şer adet (% 9) olarak yapmıştır. Diğer üniversitelerin ise 1'er adet (% 2) şeklinde görülmektedir.

Tablo 2. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Şehirlere Göre Dağılımı

Şehir	Makale (f)	%
Ankara	3	33
Ankara-Eskişehir	1	11
Çanakkale	1	11
Çankırı	1	11
Karabük	1	11
Kayseri	1	11
Malatya	1	11
Toplam	9	100

Tablo 4 incelendiğinde, duygusal emek konusunda yapılan makale çalışmalarında en çok çalışma 3 adet (%33) makale ile Ankara ilinde iken, Ankara-Eskişehir ortak çalışması 1 adet (%11), ayrıca Çanakkale, Çankırı, Karabük, Kayseri ve Malatya illerinde 1'er adet (%11) makale çalışması görülmektedir.

Tablo 3. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Konular	Lisansüstü (f)	%
Devlet ve özel okul öğretmenlerinin algıladıkları örgütsel destek düzeylerinin duygusal emeklerini yordama durumlarının incelenmesi	1	4
Duygusal emek davranışının iş stresi üzerindeki etkisi: eğitim sektöründe bir uygulama	1	4
İlköğretim okul müdürlerinin duygusal zeka ve duygusal emek yeterliliklerinin öğretmenlerin iş duyumuna etkisi	1	4
İş-aile çatışmasının duygusal emek üzerindeki etkisi: ortaokul öğretmenleri üzerinde bir inceleme	1	4
İş- aile çatışması-duygusal emek ilişkisinde lider desteğinin rolü: eğitim üzerine bir araştırma	1	4
Lise öğretmenlerinin duygusal emek davranışları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelemesi	1	4
Öğretmen görüşlerine göre duygusal emek, iş özellikleri ve iş akışı arasındaki ilişki (Elbistan ilçesi örneği)	1	4
Öğretmenlerin duygusal emeği ile örgütsel özdeşleşmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi	1	4
Öğretmenlerin duygusal emek davranışları ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi	1	4
Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri ile örgütsel ve vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki	1	4
Öğretmenlerin güdülenme türünün, kullandıkları duygusal emek stratejilerinin ve yordayıcılarının incelenmesi	1	4
Öğretmenlerin örgütsel yabancılaşma, duygusal emek ve öğretme-öğrenme sürecindeki davranışları arasındaki ilişki	1	4
Okul yöneticilerinin duygusal emek ve iş doyumu arasındaki ilişkiye dair bir inceleme	1	4
Okul yöneticilerinin duygusal zeka yeterliliklerini iş yaşamında kullanma düzeyleri ile duygusal emek ve çatışmayı çözme stratejileri arasındaki ilişki (Bilecik ili örneği)	1	4
Okul yöneticilerinin iş tatmini duygusal emek ve iş stresi arasındaki ilişki: Konya ili üzerine bir araştırma	1	4

Ortaokul öğretmenlerinin duygusal emek davranışları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Erzurum ili örneği)	1	4
Ortaokul öğretmenlerinin duygusal emek ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi	1	4
Özel okullarda eğitim veren öğretmenlerin duygusal emek gösterimlerinin tükenmişlik düzeyleri üzerine etkileri	1	4
Presenteeism (işte var olamama), duygusal emek ve örgütsel vatandaşlık davranışının performans üzerine etkileri: eğitim çalışanları üzerine bir araştırma	1	4
Sosyal sermayenin eğitim öğretim süreçlerine yansıması: duygusal okuryazarlık ve duygusal emek bağlamı	1	4
Stratejik liderlik ve duygusal emek arasındaki ilişki: Ardahan ili okul yöneticileri örneği	1	4
Toplam	21	100

Tablo 5'e bakıldığında, duygusal emek konusu farklı bakış açılarıyla, farklı örneklem grupları kullanılarak çalışmalarda yer almış ve 21 adet tez çalışmasına konu olmuştur.

Tablo 4. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

Konular	Makale (f)	%
Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal emek düzeyleri ve mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi	1	11
Duygusal emeğin örgütsel vatandaşlık ve davranışıyla ilişkisi	1	11
Duygusal emek konusunu araştıran lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi	1	11
Duygusal emek: okul öncesi öğretmenleri üzerine bir içerik analizi	1	11
Duygusal zeka ve duygusal emek düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: özel okul öğretmenleri ile bir araştırma	1	11
İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlerin duygusal emek davranışları ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki	1	11
Kaynaştırma uygulamasını yürüten öğretmenlerin duygusal emek ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi	1	11
Öğretmenlerde kişilik özelliklerinin duygusal tükenmeye etkisi: duygusal emeğin aracılık rolü	1	11
Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal emek gösterimlerine etkileri	1	11
Toplam	9	100

Tablo 6 incelendiğinde, duygusal emek konusu farklı bakış açılarıyla, farklı örneklem grupları kullanılarak makale çalışmalarında da yer almış ve 9 adet makale çalışmasına konu olmuştur.

Tablo 5. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Lisansüstü (f)	%
Nicel	20	95
Nitel	1	4
Toplam	21	100

Tablo 7'de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, 21 adet tezin 20 tanesi (%95) nicel araştırma yöntemleri kullanılırken yapılmışken, 1 tanesi (%4) nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Lisansüstü tezlerde nicel çalışmaların bariz bir şekilde daha fazla yapılmış olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Makale (f)	%
Nicel	8	88
Nitel	1	11
Toplam	9	100

Tablo 8' de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, 9 makalenin 8 adetinin (%88) nicel, 1 adetinin (%11) nitel çalışma olduğu görülmektedir. Gerek ayı dönemde yazılan lisansüstü tezlerde gerekse aynı döneme ait makalelerde yüksek oranda nicel araştırma yöntemleri kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 7. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Araştırma Modeline/Desenine Göre Dağılımı

Model/Desen	Lisansüstü (f)	%
Betimsel	2	9
İçerik analizi	1	4
İlişkisel tarama	8	38
Kaynak tarama	1	4
Korelasyonel	1	4
Nedensel karşılaştırma	1	4
Tarama	7	33
Toplam	21	100

Tablo 9' da yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, 21 adet tezin 8 adeti (38) ilişkisel tarama, 7 adeti (%33) tarama araştırma modeli/deseni kullanılarak yapılmıştır. Bunun dışında lisansüstü tezlerin 2 tanesi (%9) betimsel araştırma modeline/desenine sahiptir. Araştırma yapılan tezlerin içinde içerik analizi, kaynak tarama, korelasyonel ve nedensel karşılaştırma araştırma modelleri/desenleri ise 1'er kez (%4) kullanılmıştır.

Tablo 8. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Araştırma Modeline/Desenine Göre Dağılımı

Model/Desen	Makale (f)	%
Betimsel	1	11
İçerik analizi	1	11
İlişkisel tarama	1	11
Kaynak tarama	1	11
Korelasyonel	1	11
Tanımlayıcı çalışma	1	11
Tarama	3	33
Toplam	9	100

Tablo 10'da yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, 9 makalede en çok kullanılan araştırma modeli/deseni 3 adet (%33) taramadır. Betimsel, içerik analizi, ilişkisel tarama, kaynak tarama, korelasyonel, tanımlayıcı çalışma araştırma modelleri/desenleri ise 1'er kez (%11) kullanılmıştır.

Tablo 9. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Örneklem ve Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem Çalışma Grubu	Lisansüstü (f)	%
Öğretmen	18	85
Yönetici	2	9
Yönetici+Öğretmen	1	4
Toplam	21	100

Tablo 11' de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, 21 adet tezin örneklem çalışma grubunda yönetici ve öğretmenler kullanılmıştır. 18 adet (%85) örneklem çalışma gruplarını öğretmenler oluştururken, 2 adet (%9) tezde yöneticiler, 1 adet (%4) tezde ise yöneticiler ve öğretmenler oluşturmaktadır. Genel anlamda lisansüstü tezlerde öğretmen grubu ile yapılan çalışmalar büyük yer kaplamaktadır.

Tablo 10. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Örneklem ve Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem Çalışma Grubu	Makale (f)	%
Öğretmen	8	88
Tez	1	11
Toplam	9	100

Tablo 12' de yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, 9 makalenin 8 adetinde (%88) örneklem ve çalışma grubu olarak öğretmenler seçilmiştir. Sayısal verilere dayanılarak yapılan 1 makalede (%11) ise 62 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Hem tez hem de makale çalışmalarında örneklem çalışma grubu olarak çoğunlukla öğretmenler grubu kullanılmıştır.

Tablo 11. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	Lisansüstü (f)	%
Anket	6	28
Ölçek Formu	15	71
Toplam	21	100

Tablo 13' te yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, 21 adet tezin 15 tanesinde (%71) veri toplama aracı olarak ölçek formu kullanılırken, 6 tanesinde (%28) anket kullanılmıştır.

Tablo 12. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	Makale (f)	%
Anket	2	22
Doküman	1	11
Görüşme Formu	1	11
Ölçek Formu	5	55
Toplam	9	100

Tablo 14' te yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, en çok kullanılan veri toplama aracı 5 adet (%55) ile ölçek formu olmuştur. Ölçek formunu 2 adet ile (%22) anket takip etmektedir. Doküman ve görüşme formu veri toplama araçları ise 1'er kez (%11) kullanılmıştır.

Tablo 13. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Lisansüstü Tezlerin Veri Analizi Yöntemlerine Göre Dağılımı

Veri Analizi	Lisansüstü (f)	%
Betimsel Analiz	4	19
İstatistik Programları	3	15
Korelasyon Analizi	6	28
Parametrik Testler	8	38
Toplam	21	100

Tablo 15' te yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki tezler incelendiğinde, 21 adet tezin 8 adetinde (%38) veri analizi yöntemi olarak parametrik testler tercih edilmiştir. 6 adet (%28) tezde korelasyon analizi, 4 adet (%19) tezde ise betimsel analiz kullanılmıştır. İstatistiksel programlar ise 3 adet (%15) tezde kullanılmıştır.

Tablo 14. Eğitimde Duygusal Emek Konulu Makalelerin Veri Analizi Yöntemlerine Göre Dağılımı

Veri Analizi	Makale (f)	%
Korelasyon Analizi	3	33
İçerik Analizi	2	22
Parametrik Testler	3	33
İstatistik Programları	1	11
Toplam	9	100

Tablo 16' te yer alan, eğitimde duygusal emek alanındaki makaleler incelendiğinde, en çok kullanılan veri analizi yöntemi 3'er adet (%33) ile korelasyon analizi ve parametrik testler olmuştur. 9 adet makalenin 2 adedinde (%22) içerik analizi kullanılırken, 1 adet (%11) tezde istatistik programları tercih edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, eğitimde duygusal emeğin önemini ve etkilerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Verilere dayalı olarak elde edilen bulgular, eğitimde duygusal emeğin öğretmenlerin ve diğer eğitim çalışanlarının iş deneyimlerini derinden etkilediğini göstermektedir. Eğitimde duygusal emekle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, en yoğun tez yazım dönemleri 2017 ile 2019 arasına denk gelmektedir. Makaleler açısından ise 2012 ve 2018 yıllarında bir miktar artış gözlemlenirken, diğer yıllarda daha az sayıda makale yazılmıştır. Bu bulgular, araştırmacıların ilgisinin belirli dönemlerde yoğunlaştığını ve eğitimde duygusal emek konusunun belirli zaman dilimlerinde daha fazla akademik ilgi gördüğünü göstermektedir.

Farklı yıllarda ve farklı üniversitelerde yapılan duygusal emek konulu tez çalışmaları, birçok farklı konuda yazılmış ve genelde örneklem çalışma grubu olarak öğretmenler tercih edilmiştir, sadece üç adet çalışmada yönetici veya yönetici ve öğretmen bir arada kullanılmıştır. Bu çalışmada ele alınan makaleler incelendiğinde ise makalelerde tez konusunu içeren bir makale bulunurken, geriye kalan makalelerde sadece öğretmenler örneklem çalışma grubu olarak ele alınmıştır. Çalışmalarının tamamına bakıldığında, öğretmen ya da yönetici dışındaki eğitim çalışanlarının duygusal emek kavramı bakımından incelenmediği göze çarpmaktadır.

Bu çalışma kapsamında incelenen makale ve tezlerde araştırma yöntemi olarak çoğunlukla nicel çalışmalar yer almaktadır. Nicel araştırma yöntemi, sayısal ya da görgül yöntem olarak adlandırılmaktadır ve ölçme ve gözleme dayalı bir yöntemdir (Bekman, 2022, S.248). Nicel araştırma yönteminin bu denli çok tercih edilmesinin sebebi, gözle görülen, sayısal, istatistiksel veriler sunmasıdır. Nicel yöntemlerin

arasından da en çok tercih edilen model/desen; ilişkisel tarama ve tarama olmuştur. Tarama yöntemleri, iki belirli değişken arasındaki ilişkiyi ve bağı açıkladığı için eğitim alanı çalışmalarında yaygınca kullanılmaktadır. İki değişken arasındaki ilişkinin derecesini ölçebilmek ya da göstermek için tarama ya da ilişkisel tarama yöntemi kullanılmaktadır (Bekman, 2022, S.250). Tüm çalışmalar incelendiğinde tarama yöntemlerinin sıklıkla tercih edildiği gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada ele alınan dokuz adet makale ve yirmi bir adet lisansüstü tez incelendiğinde çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları olarak öncelikle ölçek formunun daha sonra ise anket formunun kullanıldığı gözlemlenmiştir. Herhangi bir bilimsel araştırmada kullanılan ölçekler, araştırma konusuna belirli niteliklerini sayısal olarak ifade etmeye yarayan veri toplama araçlarıdır. Ölçekler, sadece ölçülmesi gereken özelliği ölçmeli ve her seferinde aynı güvenilirliğe sahip olmalıdır (Bayat, 2014, s.6). Ölçek formunun, istenilen verileri sayısal hale getirmesi özelliğinden dolayı, araştırmalarda yüksek oranda kullanıldığı düşünülmektedir. Ölçek formunun ardından en çok kullanılan veri toplama aracı da anket formu olmuştur. Anket formları, ilk elden veri toplama konusunda önemli bir veri toplama aracıdır, anketin büyük kitlelere ulaştırılması mümkündür. Fakat anketin sayıca birçok insan tarafından yapılabiliyor olması, kolay bir veri toplama aracı olumlu olarak görünse de, kitleler tarafından hızlıca düşük motivasyonla çözülmesi de sonuçlarda tutarsızlığa neden olabilmektedir (Büyüköztürk, 2005, s.133-134). Ayrıca verilerin toplanmasından sonra analiz edilmesinde çoğunlukla parametrik testler ve korelasyon analizi tercih edilmiştir.

Yapılan bu araştırma çalışması, duygusal emek konusunda 2010-2024 yılları arasında yazılan makale ve tezleri, belirli kriterler ışığında ele almıştır. Bu çalışmanın amacı eğitimde duygusal emek konusunda yapılan çalışmaları geniş bir çerçevede ele almak ve gelecekte yapılacak olan eğitimde duygusal emek konulu çalışmalara ışık tutmaktır.

Kaynakça

Akkaya, S. (2023). Öğretmenlerin duygusal emek ve örgütsel yabancılaşma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Alemdar, M. (2019). *Sosyal sermayenin eğitim öğretim süreçlerine yansıması: duygusal okuryazarlık ve duygusal emek bağlamı.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğittim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Alev, S., & Bozbayındır, F. (2018). Öğretmenlerin genel öz yeterlilik algıları, izlenim yönetimi taktikleri kullanımları ve duygusal emek davranışları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3)*, 1788-1807.

Aydın, İ. (2016). Eğitimde duygusal emek. Ankara: Gazi Kitapevi.

Başaran, S. (2018). *İletişim temelli eğitim programlarının kurum çalışanlarının duygusal emek davranışları üzerindeki etkileri.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bayat, B. (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve "likert" ölçek kurma tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(3)*, 1-24.

Basım, H. N., & Beğenirbaş, M. (2012). çalışma yaşamında duygusal emek: bir ölçek uyarlama çalışması. *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, 19(1)*, 77-90.

Begenirbaş, M., & Yalçın, R. C. (2012). Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal emek gösterimlerine etkileri. Çağ Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1),* 47-65.

Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: ilişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, 6(16),* 238-258.

Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2),* 133-151.

Ceylan, A. K. (2017). Öğretmenlerin duygusal emeklerinin sosyo-demografik değişkenler yönünden özellikleri: Batman ili araştırması. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 7(2/ 1),* 122-132.

Cingöz, E. (2018). *Öğretmenlerin duygusal emek davranışları ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Çakmak, Y. E. (2018). Stratejik Liderlik ve Duygusal Emek Arasındaki İlişki: Ardahan İli Okul Yöneticileri Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.

Çoruk, A. (2014). Yükseköğretim Kurumlarında Görev Yapan İdari Personelin Duygusal Emek Davranışları. *Ondokuz Mayis University Journal of Education Faculty, 33(1),* 79-94.

Erken, M. (2016). *Duygusal emek kavramı ve motivasyonun duygusal emek davranışı üzerindeki etkileri: bir kamu kurumu üzerinde araştırma.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Göç, A. (2017). *Okul yöneticilerinin duygusal emek ve iş doyumu arasındaki incelemeye dair bir inceleme.* Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Göktaş Kulualp, H., & Sarı, Ö. (2018). Duygusal emek: okul öncesi öğretmenleri üzerine bir içerik analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 14(4),* 1167-1181.

Kaçamak, N. (2019). *Devlet ve özel okul öğretmenlerinin algıladıkları örgütsel destek düzeylerinin duygusal emeklerini yordama durumlarının incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karakaş, A., Tösten, R., Kansu, V., Aydın, A. S. (2016). Öğretmenlerin duygusal emek davranışlarının iş doyumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(56),* 177-188.

Kılınçoğlu, C. (2023). *Öğretmenlerin örgütsel yabancılaşma, duygusal emek ve öğretme-öğrenme sürecindeki davranışları arasındaki ilişki.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.

Kılınçoğlu, C., & Göksoy, S. (2024). Öğretmenlerin örgütsel yabancılaşma, duygusal emek ve öğretme-öğrenme sürecindeki davranışları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(1*), 340-362.

Köksel, L. (2009). *İş yaşamında duygusal emek ve ampirik bir çalışma.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Kürü, S. A., & Kayış, A. (2020). Türkiye'de eğitim sektöründe duygusal emek ile ilgili yapılan çalışmalar üzerine bir içerik analizi. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, *15*(4), 2210-2230.

Özgün, A. (2015). *Duygusal emek davranışının iş stresi üzerindeki etkisi: eğitim sektöründe bir uygulama.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Polatkan, N. N. (20116). *Ortaokul öğretmenlerinin duygusal emek davranışları ile iş doyumları arasındaki ilişki.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Sandıkçı, T. (2021). *Özel okullarda eğitim veren öğretmenlerin duygusal emek gösterimlerinin tükenmişlik düzeyleri üzerine etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Savaş, A. C. (2012). *İlköğretim okul müdürlerinin duygusal zeka ve duygusal emek yeterliklerinin öğretmenlerin iş doyumuna etkisi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.